

Behoort bij brief nr. 860.442

Ex. nr. 9

Dit rapport bestaat uit 11 blz.

VERTROUWELIJKONENIGHEID IN DE CPNS a m e n v a t t i n g

Zoals kortgeleden in persberichten werd gesignaleerd is er onenigheid in de CPN. Deze onenigheid komt voornamelijk voort uit de extreme uitvoering die de CPN geeft aan haar autonomie-politiek, uit haar daarmee gepaard gaande kritiek op de Sowjet-Unie en op de politiek van de Oosteuropese landen, en uit haar - naar veler mening - te weinig radicaal binnenlands beleid.

Zo is er een georganiseerde pro-Chinese oppositie, bestaande uit twee groepen, "De Rode Vlag" en het "Marxistisch-Leninistisch Centrum Nederland", die vooral actief zijn in Amsterdam en Rotterdam.

Daarnaast is er een - voorlopig nog ongeorganiseerde - pro-Russische oppositie in opkomst. Naar de mening van de CPN-leiding heeft deze pro-Russische oppositie haar steunpunten in de vereniging "Nederland-USSR" en haar reisbureau "Vernu", in de partij-uitgeverij "Pegasus", in de "Nederlandse Vredesraad" en haar reisbureau "V.C.U." en in een groepje rond de geroyeerde partijbestuurder Friedl Baruch. De CPN-leiding stelt zich voor op korte termijn tot een reorganisatie en "zuivering" van bovenvermelde partijinstellingen over te gaan.

Scherp keert de CPN-leiding zich verder tegen de Oosteuropese partijen, die zij ervan verdenkt door "beïnvloeding" van CPN-leden (tijdens vakantiereizen e.d.) de pro-Russische oppositie te willen aanwakkeren. Door een aantal maatregelen in de laatste jaren heeft de CPN zich thans van deze partijen en van de Westeuropese CP'en vrijwel geïsoleerd.

Opmerkelijk in deze ontwikkeling is de lankmoedige houding die de CPN-leiding ondanks de zeer reële "inmenging" van de Chinese CP (financiële steun aan de pro-Chinese oppositie) inneemt t.o.v. Peking. De sympathie die CPN-

VERTROUWELIJK

voorzitter Paul de Groot persoonlijk voor het radicale, dogmatische optreden van de Chinezen koestert, zal hieraan niet vreemd zijn.

Berichten in de pers. tenslotte, betreffende een op handen zijnde desavouering van Marcus Bakker als voornaamste woordvoerder van de CPN in de Tweede Kamer, lijken uit de lucht gegrepen. Voor zover bekend zal Bakker ook in de komende parlementaire periode voorzitter blijven van de CPN-fractie.

Het mag echter niet onwaarschijnlijk worden geacht dat de hoofdredacteur van "De Waarheid", Joop Wolff, die een scherp debater is, in de nieuwe communistische fractie een tegenwicht moet vormen tegen de, in de ogen van de CPN-leiding, al te grote populariteit van Marcus Bakker. Dit naar het woord van de Duitse socialist August Bebel: "Als de burgerlijke partijen mij prijzen, dan ben ik een slecht revolutionair!". Een uitspraak die Paul de Groot uit het hart gegrepen is.

ONENIGHEID IN DE CPN

Persberichten hebben de afgelopen weken gesuggereerd dat er onenigheid zou bestaan binnen de Nederlandse CP, een bewering, die door communistische woordvoerders in "De Waarheid" en op verkiezingsbijeenkomsten ten stelligste is tegengesproken.

Onenigheid is er echter in de CPN wel degelijk. Zij spruit voort uit de politieke koers van de partijleiding, die gericht is op autonomie t.o.v. de andere communistische partijen, in het bijzonder de CPSU, op neutraliteit in het Russisch-Chinese geschil, en op doorbreking van het binnenlands isolement (door in het algemeen een minder radicale houding aan te nemen en aansluiting te zoeken bij socialisten, middengroepen en "progressieve gelovigen").

De oppositie

Deze onenigheid manifesteert zich in de eerste plaats in een sinds 1964 georganiseerde pro-Chinese oppositie, die twee groepen omvat, het "Marxistisch-Leninistisch Centrum Nederland" (maandblad "De Rode Tribune") en de groep rond het maandblad "De Rode Vlag". Tezamen tellen zij 'n honderdtal leden en hun maandbladen hebben een totaaloplagelage van 3000 stuks. Beide groepen staan op het standpunt dat de CPN haar autonome koers moet opgeven en zich in alle opzichten moet scharen achter de politiek van de Chinese CP. Hun voornaamste leiders, t.w. Chris Bischof en Willem Oskam ("Rode Vlag") en Nico Schrevel en Daan Monjé (MLCN), zijn wegens fractievorming en partijvijandig optreden uit de CPN geroyeerd. De pro-Chinese oppositie wordt politiek en financieel gesteund door de Chinese CP, de Albanese CP en de Belgische pro-Chinese partij van Jacques Grippa.

In de tweede plaats uit deze onenigheid zich in een in de laatste jaren gegroeide - voorlopig nog ongeorganiseerde - pro-Russische oppositie, waarvan de omvang nog moeilijk is te overzien. Op ledenvergaderingen door het gehele land ondervinden de partij-instructeurs dat de extreme autonomie-politiek en de daarmee gepaard gaande kri-

tische houding t.a.v. de Sowjet-Unie, verzet oproept van oudere partijgenoten, die het "vaderland van de arbeiders" menen te moeten verdedigen.

Uiteraard is deze oppositie het sterkst in het CPN-district Amsterdam, waar o.m. de leiding zetelt van de vriendschapsvereniging "Nederland-USSR" en haar reisbureau "Vernu", dat groepsreizen organiseert naar de Sowjet-Unie. De secretaris van "Nederland-USSR", die tevens directeur is van "Vernu", Wim Hulst, heeft al meerdere malen zeer scherpe kritiek te verduren gekregen van de zijde van de CPN-leiding.

Vorig jaar werd hem niet toegestaan om met de vereniging de traditionele, jaarlijkse herdenking van de Russische oktober-revolutie te vieren. Kortgeleden werd vernomen dat de partijleiding het reisbureau "Vernu" verboden heeft om in 1967 reizen naar de Sowjet-Unie te organiseren. Wim Hulst zou de CPN-leiding echter hebben laten weten dat hij zich niet aan dit verbod zal storen, te meer daar de planning van deze reizen reeds is vastgelegd. Naar verluidt zal de CPN-leiding binnenkort tot een ingrijpende reorganisatie van "Nederland-USSR" en "Vernu" overgaan, teneinde deze instellingen van pro-Russische elementen te "zuiveren". Met dergelijke rigoreuze maatregelen beoogt de partijleiding te voorkomen dat CPN-leden tijdens vakantiereizen in Oost-europese landen (in het bijzonder in de Sowjet-Unie) beïnvloed zullen worden in die zin, dat zij zich bij terugkeer in Nederland zullen uitspreken voor een pro-Russische politiek.

Naast deze duidelijk aanwijsbare "haard van pro-Russisch verzet", onderkent de CPN-leiding nog "individuen en klieken die het vertrouwen van onze partij in haar zelfstandige politiek ondermijnen" (Paul de Groot in "De Waarheid" van 20 januari j.l.). Allereerst wordt hiermede bedoeld op een groepje rond de pro-Russisch ingestelde, ex-partijbestuurder Friedl Baruch, die in april van het vorig jaar uit de CPN werd geroyeerd omdat hij het eerste deel van de memoires van Paul de Groot als een anti-Sowjetboek kwalificeerde, hetgeen hem als "partijvijandig optreden"

werd aangerekend. Van de hand van Baruch zal binnenkort een boek verschijnen, getiteld: "Linksaf - naar rechts", waarin hij de politiek van de CPN in de laatste jaren kritisch ontleedt. Ongetwijfeld zal dit boek in CPN-kringen de nodige gesprekstof opwerpen.

Andere door de CPN-leiding zeer gewantrouwde figuren zijn de ex-"Waarheid" redacteur Wim Klinkenberg, thans free-lance journalist, de ex-"Waarheid" journalist Jan Snellen, thans correspondent van het Oostduitse persbureau ADN, en de ex-"Waarheid" journalisten Jan van Wieringen en Ber Hulsing, allen (hoewel geen CPN-lid meer, toch beschikkend over veel relaties in de partij) felle opposanten van de huidige autonome, anti-Russische partijpolitiek. Inderdaad niet ten onrechte schrijft de CPN-leiding de onlangs in de pers verschenen kritische artikelen over de CPN toe aan informatie van deze zijde.

Min of meer wel ten onrechte richt de achterdocht en het misnoegen van partijvoorzitter Paul de Groot zich ook op de bedrijfsleiding van de partij-uitgeverij "Pegasus". Hij verwijt de "Pegasus"-leiding (directeur Jan van Seggelen) de politiek van de CPN te dwarsbomen door een te grote uitgave van Oosteuropese boeken en vooral door het z.i. opzettelijk onvoldoende reclame maken voor zijn eigen memoires. De verkoop van "De Dertiger Jaren" is namelijk zeer tegengevallen; 2500 exemplaren van de oplage van 7000 zouden vrijwel onverkoopbaar zijn.

Een derde partij-instelling, waarop de scherpe kritische pijlen van de CPN-leiding zich richten, is de Nederlandse Vredesraad (geleid door partijbestuurder Gerard Maas) en het aan deze organisatie verbonden reisbureau "VCU". Ten aanzien van "VCU" (Vereniging Culturele Uitwisseling) heeft de CPN-leiding dezelfde maatregelen in het vooruitzicht gesteld als zij voornemens is tegen "Vernu" te nemen. De NVR zou, door haar samenwerking met het "Comité 1961 voor de Vrede" en het "Nederlands Comité tegen de verspreiding van kernwapens", de "eigen rol" van de CPN te weinig tot uitdrukking hebben gebracht en zich bovendien geschaard hebben achter de Russische politiek, die ge-

richt is op ontspanning in Europa ("Europese Veiligheid"). Een politiek waarop CPN-voorzitter Paul de Groot scherpe kritiek heeft uitgeoefend in enkele in januari j.l. verschenen "Waarheid"-artikelen.

CPN-kritiek op de politiek der Oosteuropese staten

Te zeggen dat De Groot zich in deze artikelen tegen de vreedzame coëxistentie in haar geheel keert - zoals in persberichten wordt betoogd - gaat te ver. Toch zijn enkele uitspraken van de CPN-voorzitter opmerkelijk genoeg om er nader op in te gaan.

Zich baserend op een in oktober j.l. uitgesproken redevoering van de Noord-Koreaanse partijleider Kim Il Sung, waarin deze zijn verontrusting kenbaar maakt over de plannen van Amerikaanse en Russische zijde om de ontspanning in Europa te bevorderen, aangezien daardoor "de imperialisten de mogelijkheid verschaft wordt hun agressie op een ander front (Vietnam, Korea, Indonesië) te verscherpen", merkte De Groot op, dat de politiek van de Oosteuropese landen in deze kwestie "hun zaak" was, maar dat het

"voor de arbeidersbeweging in de kapitalistische landen van Europa, waarvan de communisten de vitale belangen vertegenwoordigen, zaak is, zich in geen geval door pacifistische illusies over een "Europese veiligheid" te laten benevelen, waarbij zij met gekruiste armen zouden moeten toekijken, terwijl het Duitse militarisme groeit, en terwille waarvan zij de Aziatische communisten voor de haaien zouden moeten werpen".

Met deze uitlating distancieerde De Groot zich wel duidelijk van de politiek der Oosteuropese landen die - zoals bekend - aangedrongen hebben op een conferentie van West- en Oosteuropese staten, teneinde de ontspanning in Europa ("Europese veiligheid") te bevorderen. Tevens benadrukte hij hiermede, dat zijn politieke visie sterk afwijkt van die der meeste andere Europese CP'en, die immers besloten hebben om dit voorjaar het vraagstuk van de "Europese Veiligheid" in een gezamenlijke conferentie uitvoerig te bespreken.

In het bijzonder toonde De Groot van mening te verschillen met de Oosteuropese (i.c. de Oostduitse) politici en partijleiders over de "Duitse kwestie". Een vergelijking trekkend tussen de situatie van het gedeelde Korea en het gedeelde Duitsland, gaf de CPN-voorzitter de volgende voorstelling van de, z.i. in het oog springende, verschillen in de wijze waarop de communisten in deze gebieden dit probleem benaderen:

"In Korea zijn de communisten de stuwcrs naar nationale hereniging. In Duitsland beruaten de communisten in de deling van hun land en richtcn hun politiek op het verzachten van de verhoudingen tussen de DDR en de Bondsrepubliek van Kiesinger en Strauss.

In Korea wordt alle nadruk gelegd op de zelfstandige taak van de communistische partij in Zuid-Korea in de strijd tegen de fascistcn en de Amerikaanse bezetter.

In W.-Duitsland hoort of ziet men weinig van de communistische partij en treedt daar alleen een groepje tandeloze pacifisten op, dat geheel los staat van de in West-Duitsland zo omvangrijke proletarische massa en de vakbeweging".

Al met al een scherpe kritiek op de Oost- en Westduitse communisten, die in de komende tijd (gesteund door Moskou) hun propaganda voor erkenning van de DDR nog willen intensiveren. In dit licht bezien behoeft het weinig verbazing te wekken dat "erkenning van de DDR" - zoals in perspublicaties werd aangestipt - niet als programma-punt is opgenomen in het verkiezingsprogram van de CPN. Desgevraagd verklaarde Joop Wolff, hoofdredacteur van "De Waarheid", op een openbare verkiezingsbijeenkomst van de CPN in Amsterdam dd. 6 februari j.l., dat de Nederlandse CP toch wel degelijk opkwam voor erkenning van de DDR, echter niet alleen van de DDR, doch ook van Noord-Korea en Noord-Vietnam (!)

CPN-leiding beducht voor Oosteuropese inmenging in hun partij

Met een - eveneens in de pers gesignaleerde - opmerkelijke felheid keerde De Groot zich in zijn bovenvermelde artikelenreeks tegen de al dan niet vermeende "inmenging"

van Oosteuropese partijen in de CPN-politiek. Hij memoreerde de scheuring door de "Bruggroep" (Gortzak, Wagenaar) in 1958 "onder Russische, Oostduitse en Joegoslavische revisionistische invloed" (!) en maakte duidelijk, dat de Nederlandse CP ook thans nog op dit punt het een en ander van Oosteuropese zijde heeft te vrezen. In dit verband dient vermeld te worden, dat vooral de verhouding tussen de CPN en de Oostduitse CP al sedert enige jaren bijzonder slecht is. Met name neemt de leiding van de autonome (!) Nederlandse CP het de Oost-Duitsers kwalijk dat zij zulke trouwe satellieten van Moskou zijn. Duidelijk kwam deze slechte verhouding het vorig jaar tot uiting in diverse "Jaarheid"-artikelen, waarin scherpe kritiek werd uitgeoefend op het optreden van een Oostduitse TV-ploeg in ons land en op de berichtgeving in de Oostduitse pers over de PSP en de Indonesische CP.

Dat Paul de Groot op het ogenblik op het stuk van de "inmenging" zeer verbitterd is (vooral vanwege het gevaar van een pro-Russische fractievorming in de partij, maar ook omdat hij meent dat daardoor het Chinees-Russische conflict wordt toegespitst) en dus voorlopig van geen toenadering tot de Oosteuropese CP'en wil weten, bewijst zijn volgende uitspraak aan het slot van zijn al eerder geciteerde "Jaarheid"-artikelen:

"zolang niet door de betrokken partijen onvoorwaardelijk en openlijk elke relatie met degenen die zich in de CPN als hun woordvoerders of verdedigers opwerpen (opm.dzz.: Friedl Baruch, Jim Hulst, Jan Snelten etc.), afgebroken wordt, zolang zijn zelfs formele contacten met hen (opm.dzz.: de betrokken partijen) onmogelijk en schadelijk."

Hiermede heeft De Groot zijn partij wel in een zeer diep isolement gevoerd t.o.v. de communistische wereldbeweging. Het is het op de spits drijven van een ontwikkeling, die zich inzette in juli 1963, toen een verbod werd uitgevaardigd voor alle CPN-leden om zonder toestemming van het partijbestuur contacten met andere partijen te onderhouden, recepties op ambassades te bezoeken e.d.. Partijbestuurders mochten bovendien hun vakanties niet meer doorbren-

gen in de socialistische landen. In juni 1965 vervreemde de CPN zich verder van de andere Westeuropese CP'en door, op de te Brussel gehouden conferentie van de communistische partijen uit de "kapitalistische landen" van Europa, een starre, oppositionele houding aan te nemen. In mei 1966 weigerde de CPN zelfs deel te nemen aan een soortgelijke conferentie te Wenen. In september 1966 nodigde de CPN voor het eerst sinds 1945 geen buitenlandse communisten (journalisten e.d.) uit op het "Waarheid"-festival. Exposities uit Oosteuropese landen voor dit festival werden geweigerd. In oktober 1966 riep de CPN haar correspondent van "De Waarheid" uit Moskou terug. In november 1966 zond de dagelijkse leiding van de CPN een rondschrĳven aan alle leden, waarin zij waarschuwde tegen pogingen tot beïnvloeding van individuele CPN-leden door andere CP'en tijdens vakantiereizen, recepties, buitenlandse bijeenkomsten van internationale communistische organisaties etc. Tegen medewerking van CPN-leden aan deze pogingen (die ten doel zouden hebben de politiek van de Nederlandse CP om te buigen in pro-Russische richting) zou door de partijleiding met "de grootste beslistheid" worden opgetreden. De in de maanden november en december 1966 en januari 1967 gehouden congressen van de Bulgaarse, de Hongaarse, de Belgische en de Franse CP, werden door de CPN niet bijgewoond. In brieven aan deze partijen, die openlijk in "De Waarheid" werden afgedrukt, betoogde de CPN-leiding dat de nationale communistische partijcongressen de laatste jaren misbruikt worden voor onderlinge besprekingen, die gericht zijn op een inmenging in de politiek van andere CP'en en op "een bemoeilijking van het herstel van de eenheid in de communistische beweging".

Medio december 1966 tenslotte besloot het dagelijks bestuur dat Nederlandse communisten, die werken bij buitenlandse (i.c. Oosteuropese) instellingen (ambassades, persbureaus, handelsondernemingen e.d.), voortaan geen bestuursfuncties meer mogen bekleden in de CPN.

Lankmoedige houding t.o.v. de Chinezen

Een opmerkelijk feit in deze ontwikkeling is, dat de zeer reële inmenging van de Chinese CP (financiële steun aan de pro-Chinese oppositiegroepen) voor Paul de Groot blijkbaar veel minder zwaar weegt. In tegenstelling tot zijn veelvuldige positieve aanduiding van de Oosteuropese inmenging, sprak hij namelijk in zijn bovenvermelde "Waarheid"-artikelen slechts eenmaal op vage wijze van "andere groepjes, die zich op de Chinese CP beroeppen", daarmee aangevend dat naar zijn mening de bemoeienis van de Chinezen met deze groepjes geen uitgemaakte zaak is.

Deze visie van De Groot sluit aan op een verklaring van de CPN-leiding in "De Waarheid" van 2 december 1964, waarin gesteld werd dat "van bevoegde zijde van de Chinese CP" de verzekering was gegeven, dat deze partij zich onthoudt van elke inmenging in de CPN. Getuige bovenvermelde uitlating van De Groot en soortgelijke - recente - uitspraken van partijbestuurders op ledenvergaderingen, houdt de CPN-leiding nog steeds vast aan deze verklaring, hetgeen te meer merkwaardig is, omdat zij kennis draagt van het feit dat leidende figuren uit de pro-Chinese oppositie de laatste jaren gratis vakantie- annex "studie"-bezoeken hebben gebracht aan China en Albanië.

Uit het bovenstaande kan dan ook moeilijk anders geconcludeerd worden dan dat de CPN-leiding nog steeds vastbesloten is zich niet te laten verwickelen in een conflict-situatie met de Chinese CP. Uiteraard is de sympathie van Paul de Groot voor het radicale optreden van de Chinezen aan deze houding niet vreemd. Deze sympathie kwam de afgelopen jaren tot uiting in "De Waarheid", o.m. in een positieve benadering van de Chinese kernproeven, van de Chinese aanval op India, van de Chinese kritiek op het Russische "revisionisme", van het Chinese standpunt inzake Vietnam, van de activiteiten der (pro-Chinese) Indonesische CP, en van het huidige optreden der Rode Garde. In het kader van haar autonomie-politiek oefende de CPN-leiding daarbij echter ook een enkele maal kritiek uit op de "Chineze kameraden". Zo verklaarde Marcus Bakker op 11 okto-

ber 1966 in de Tweede Kamer:

"Wij hebben ons zeer concreet gekeerd tegen pogingen met name vanuit de Sowjet-Unie tot breuk met de Chinese communistische partij en andere Aziatische partijen, omdat de solidariteit met de revolutionaire beweging in Azië altijd een fundament van de politiek van de CPN is geweest en dit altijd zal blijven.

Dit heeft altijd gegolden ten aanzien van de Indonesische communisten en het geldt ook ten aanzien van de Chinese communisten. Dit betekent echter niet dat, al hebben wij sympathie en respect voor hun prestatie, wij het met alles, wat zij zeggen en doen, eens zouden zijn. Dit geldt met name de huidige pretentie van de Chinese communisten, dat zij het centrum zouden zijn van de communistische wereldbeweging. Wij hebben afgerkend met de opvatting, dat ergens een centrum zou kunnen zijn, in Moskou of in Peking, of waar dan ook".

Samenvattend kan gesteld worden, dat de CPN-leiding haar autonomie tot basis van haar politiek heeft gemaakt en dat zij deze autonomie - enigszins ten onrechte - het sterkst bedreigd acht door de Oosteuropese partijen (en hun "slippendragers" in de CPN), waartegen zij zich dus met de meeste felheid dient te verdedigen. Dat zij daardoor naast de pro-Chinese oppositie ook een pro-Russische oppositie in haar partij oproept, is een omstandigheid die, volgens het dialectisch denken der dogmatisch ingestelde Nederlandse communisten, alleen maar "zuiverend" kan werken.

28 februari 1967